

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 3/ב

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', א' בכסלו תש"ג - 19.11.52 בטעה 08.50.

- הסתמפו: ח. אונא - היו"ר
 ב. אזניה
 ע. אסף
 ע. איכילוב
 ד. גר-רב-האי
 י. בדר
 י. הררי
 ז. ורהפטיג
 י. כסה
 י. קליכנוב
 י. שפירא
 ד. טרי
 א. תבורי

- בעדרו: ב. אבניאל
 ד. בסטוני
 י. בר-יהודה
 א. דויטש
 ת. טובי
 ק. לוז
 ע. סימון
 פ. קסיס
 ח. רובין
 ג. שרון

מוזמנים: ח. כהן - סר המשפטים
 א. ירין - הכסנה ליועץ המשפטי
 ה' בוקסטיין - ג"כ הסוכנות היהודית

- סדר-היום: 1. חוק מעמד ההסתדרות הציונית.
 2. חוק ביטול עונש מוות.

היו"ר ס. אונא: אני פותח את הישיבה.

1. חוק מעמד ההסתדרות הציונית.

היו"ר ס. אונא: כיישיבה הקודמת החלטנו כי מי שירצה להכניס ביישיבה
 זו הסתייגויות לסעיפים שסיימנו את הדיון בהם, יוכל
 לעשות זאת. אינני חושב שעלינו לחכות לאלה שאינם נמצאים כאן.

השארנו פתוחים את הסעיפים 6, 7, 9.

סעיף 6.

י. שפירא: אני מציע להוסיף בסוף הסדרה הסניה, אחרי המלים
 "בהסכמת הממשלה" את המלים "ובאישור הכנסת".

הוחלט: לקבל את הצעת י. שפירא להוסיף אחרי המלים "בהסכמת
 הממשלה" את המלים "ובאישור הכנסת".

דל.

ועדת החוקה, חוק ומספט
19.11.52
חוק מעמד ההסתדרות הציונית.

סעיף 7.

י. ספירא:
אני מציע למחוק את המלה "בישראל" בסורה הסניה,
ולהעבירה לסוף הסעיף. נוסף הסעיף יהיה אז כך:
"פרטי מעמדה וצורות שיתוף הפעולה של ההסתדרות הציונית העולמית -
סנציגותה היא ההנהלה הציונית, הנקראת גם בשם הנהלת הסוכנות היהודית,
ופוסבה בירוסלים - עם המססלה, ייקבעו באמנה שתיכרת בין המססלה לבין
ההנהלה הציונית בישראל".

י. סליבנוב:
אני מציע למחוק את המלה "בישראל" מבלי להוסיפה
בסוף הסעיף.

ח. כהן:
ברצוני למסור הודעה לפרוטוקול אני מציע להנהלה
הציונית כי לתוך האמנה שתיכרת בין המססלה לבין
ההנהלה הציונית יוכנס סעיף הקובע כי ההנהלה הציונית היא נציגותה בישראל
של ההסתדרות הציונית העולמית לכל המטרות הקשורות באמנה הזאת. המסוס
הנכון להוראה זו היא האמנה ולא החוק. לכן אני מוכן למחוק את המלה "בישראל"
גם בסוף הסעיף.

ה' בוקסטיין:
ההוראה הזאת, בדרשת רק במקרה שיסנה הנהלה מחוץ
לישראל. העובדה היא שאין לנו שתי הנהלות אלא
הנהלה אחת בלבד, אלא שחלק מחברי ההנהלה הזאת יושב מחוץ לישראל. דוסני
כי לאחר מה שאמר סר המספטים, אין צורך במלה "בישראל" לא באמצע ולא
בסופו של הסעיף. אבל אין זה דבר עקרוני.

י. ספירא:
אני מציע לנסח את המספא של הסעיף כך: "--ייקבעו
באמנה שתיכרת בישראל בין המססלה לבין הנהלה
הציונית".

היו"ר ס. אונא:
אני חייב לקרוא את הנוסח שהציע חבר הכנסת ורהפטיג:
"פרטי מעמדה וצורות שיתוף הפעולה של ההסתדרות
הציונית העולמית עם המססלה, ייקבעו באמנה שתיכרת בין המססלה לבין הנהלת
ההסתדרות הציונית". הוא גם עורך שאלה אם המס הסדויק הוא "הנהלה הציונית"
או "הנהלת ההסתדרות הציונית".

ה' בוקסטיין: המס הוא "הנהלה הציונית".

- הנחלט:
1. לא לקבל את הצעת ז. ורהפטיג.
 2. הסתייגות לז. ורהפטיג וע. איכילוב.
לקבל את הצעתו האחרונה של י. ספירא: למחוק את
המלה "בישראל" בסורה הסניה של הסעיף, ולכתוב
בסוף הסעיף: "--ייקבעו באמנה שתיכרת בישראל בין
המססלה לבין הנהלה הציונית".

היו"ר ס. אונא:
עלינו להחליט אם להוסיף בסוף הסעיף את המלים:
"האמנה טעונה אישר הכנסת".

הנחלט: לא להוסיף בסוף הסעיף את המלים "האמנה טעונה אישר
הכנסת".

הסתייגות לע. איכילוב, ב. אבניאל, ז. ורהפטיג
וי. בר-יהודה.

ר.ל.

ועדת החוק, חוק ומשפט
19.11.52
חוק מעמד ההסתדרות הציונית

סעיף 9.

היו"ר מ. אונא: בליטבה האמורונה החלטנו להוסיף את המלים: "תוקם ועדה למימוש הפעולות בין הממשלה וההנהלה, אשר תפקידה ייקבעו באמנה". האמרו פתוח את הטיפא של הסעיף.

ח. כהן: אני מציע להעמיד בקורה אחרי המלים "בין הממשלה וההנהלה" ולהתחיל בטשפט נפרד במלים "תפקידי הוועדה ייקבעו באמנה".

- הוחלט:
1. לקבל את הצעת ח. כהן.
 2. לא לקבל את הנוסח האומר "במסגרת שבהם תפעל האמנה".
 3. לקבל את הנוסח האומר: "במסגרת שהאמנה תחול עליהם".

היו"ר מ. אונא: מכיון שטייפנו את הדיון בחוק, אני מציע שנעבירו למליאה. אם יהיו חברי ועדה טיירצן להוסיף הסתייגויות, נביא זאת לכנסת כמוספת להסתייגויות.

הצעת היו"ר בתקבלה.

2. חוק ביטול עונש מוות.

סעיף 3.

- (א) על אף האמור בחוק זה, אדם שיצא חייב בדין על עבירה בגידה שנעברה בשעת חירום, יהיה צפוי לעונש מוות, אך התבאי לסעיף 42(1) לפקודת החוק הפלילי, 1936, לא יחול לגבי אדם כזה.
- (ב) אדם שהוטל עליו עונש מוות על עבירה בגידה שנעברה בשעת חירום - יוסת בידיה.
- (ג) בסעיף זה - "עבירה בגידה" פירושו - עבירה לפי סעיף 96 לחוקת הסיפוט ת"ח, או לפי סעיף 49 או לפי סעיף 50 לפקודת החוק הפלילי, 1936.
- "שעת חירום" פירושו - תקופה שבה קיימת במדינה מצב של חירום בתוקף אכרזה של פי סעיף 9(א) לפקודת סדרי הסלטון והמספט, ת"ח-1948; ו"יום תום שעת חירום" פירושו היום שבו נתפרסמה אכרזה לפי סעיף 9(ד) לאותה פקודה, כי חדל מצב החירום להתקיים.

י. שפירא: אני מציע למחוק את סעיף 3. אם יתגלה מצב שבו יהיה צורך להנהיג עונש מוות, יש כנסת ואפשר לכנסה ולחוקק את החוק הדרוש.

ז. ורהפטינג: אני מצטרף להצעת חבר הכנסת שפירא. אם יש טעם בביטול עונש המוות, הרי זה על אותן העבירות הנכנסות בסעיף 3, כי בהן העונש אינו מטשטש אמצעי הפחדה.

י. כהן: אינני מבין את ההתנגדות למספט מוות במקרה של בגידה בגידה היא תמיד פטע מכונן, והוא עלול להביא לסואה. אם נבטל את עונש המוות במקרה של בגידה, נגביר את הנכונות לבגוד. יתק שיטנם כאלה אשר ביטול או אי ביטול עונש המוות אינו מטפיע עליהם, אבל אנחנו מחוקקים חוק לבני תמותה רגילים. על-ידי סעיף זה אנחנו רק מבליטים את החסרם היתירה של הפטע הזה, ואין אנחנו פוגעים בעיקרון.

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק וסטטוט
19.11.52
חוק ביטול עונש מות.

י. כסה: חבר הכנסת ספירא הציע כי יחוקקו חוק כזה במקרה שיהיה בו צורך. זה הדבר הגרוע ביותר. יכול להיות מצב בו הכנסת והעם לא יסכימו לדבר כזה, ויגידו: סתאלימים את החוקים למקרים מסוימים. על-ידי כך נאבד כל אמון.

י. בדר: הרי זהו חוק קונקרטי הדין במצב קונקרטי. רצוי כי בשלב זה יאמר מר כהן מה הם הגבולות המספטיים לפוטגים "בגידה" ו"ריגול".

י. הררי: החומרה שבעבירה הזאת היא בטכנה סבתוצאותיה ולא במניעים שגרמו לה. זוהי הגנה עצמית של המדינה. נראה לי כי בגידה אינה העבירה היחידה שהמדינה צריכה להתגונן בפניה. אם חברי הועדה יסכימו למנות את כל העבירות האחרות שהמדינה צריכה להגן על עצמה בפניהן, הרי אין בינינו חילוקי דעות. אבל כאן נטפלו דוקא לעבירת הבגידה וחוטבים כי היא החמורה ביותר. אינני מסכים לכך. הבאתי לדוגמא את פיצוץ המטה, שאיננו בגידה, והנזק שבו יכול להיות גדול מבגידה. גם עריקה בסעת קרבות יכולה להיות לפעמים כה חמורה, שבגידה היא עבירה קלה לעומתה. אדם עושה את החשבון שבמספט צפוי לו מאסר עולם, ובקרב - מות.

י. קלינגוב: אני בעד ביטול עונש המוות, אבל אני מסכים כי יכולים להיות מצבים בהם אין לוותר על עונש המוות. מקמים אלה הם בסעת פעולה מלחמתית. לצערנו טרם קיבלנו את חוק ההגנה בסעת חירום. המוסג "סעת חירום" איננו די ברור. אם הכוונה היא לסעת חירום, כפי שאנחנו נתונלים בה היום, הרי שאין צורך בעונש מוות. אבל אם תהיה סכנה למדינה, אהיה בעד הטלת עונשים חמורים, לרבות עונש מוות. אבל אז אהיה גם בעד זה שבמקום בתי-המספט הרגילים יוקמו באותו זמן בתי-מספט צבאיים, שתהיה להם כרוצדורה מיוחדת. טטום כך אני בעד זה שכל סעיף 3 בצודתו הנוכחית - יימחק.

י. בדר: בכונותי אני כמעט זהה עם כסה, אבל מסקנותי שונות מטלו. אני יודע מה זה ריגול. כסחיייל נופל בשבי ושואלים אותו לסמו, למספרו וכו' וכו', הפרטים שהוא מוסר נחטבים לריגול, מפני שהוא מוסר אותם לאויב. מה שנוגע לבגידה, לפי החוק הקיים, לפי חוקת הסיפוט תש"ח, כמעט כל דבר יכול להיקרא "בגידה". בכדי להגיא למה שכסה מתכוון, דרושה הגדרה מיוחדת ל"בגידה" ול"ריגול".

אנציל בטוח אם בכל זמן צריך להסיל עונש מוות על פסעים חפורים כמו בגידה וריגול, במובן זה שאנחנו חוטבים עליהם. חשוב רק שהמוטבים ידעו כי העונש שהם מקבלים הוא עונש סופי, שלא יקצרו את מועד שבתם בבית-הסו הר. אלא שזמן מלחמה הוא זמן מיוחד מלינו כנחינה מוסרית, כיון שבו נהרגים חיילים ואזרחים, ואז יש משמעות אחרות להוסמליטריזם כלפינו בוגד, סרגל, עריק, ואפילו כלפי חבלה בזרון, טוד סזויין, או רצח. צריך גם לחליט אם במקרה של מלחמה השלינו בעונש חל באופן אוטומטי, או צריך להחליט עליו. (י. כסה: אם כך, תקבל את חוק ההגנה על בטחון). אם מר כהן יבטיח להביא לנו חוק כזה בזמן הקרוב, לא אתנגד לדחיית הדיון על כך. בעצם, קבלת הצעת הדחייה הזאת תהיה האמצעי הטוב ביותר לדחוף לכך שחוק הגנת המדינה יובא בהקדם.

י. ספירא: אני בעד סחיקת הסעיל הזה, סמוך עקביות מסויימת. אבל אני עושה זאת סמוך היסוסים רבים. ואם הצעתי זאת לא תקבל, אנציע כסה הצעות תיקון.

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ונספח
19.11.52
חוק ביטול עונש מוות.

י. ספירא: אני מסכים עם ד"ר בדר כי הטלה "בגידה" טעונה הגדרה מדוייקת. עלינו לטמור על העיקרון לפיו כל דבר הקטור בעונש מוות, איננו נתון לשיקול דעתם של הסופטים. אני אחד מן המתנגדים לעונשי מינימום, מתוך האסון שיש לי בסופטים. אבל אין דבר זה נוגע לחיי אדם; דבר זה איננו נתון לשיקול דעתו של סופט. אם אנחנו קובעים זאת בחוק, כי אז החוק ולא הסופט מטיל את עונש המוות. אז נעשה הדבר על אחרייתה של כל המדינה.

לדעתי, אנחנו נמצאים היום במצב מלחמה. (ח. כהן: אנחנו נמצאים במצב מלחמה, אך לא בסעת מלחמה.) לכן יש להתייחס אל בגידה במצב זה, כאל בגידה במצב מלחמה. אני מציע להכניס הגדרה חמורה מאוד ביחס ל"בגידה", אבל גם בזמנים כמו הזמן בו אנו נתונים, בגידה כזאת גוררת עונש מוות.

אך לא תתקבל הצעתי למחוק את סעיף 3, אני מציע למחוק את הסיפא בסעיף 3(א), ולכתוב במקום זאת: "דינו מיתה".

ע. איכילוב: אם סר המספטים יאסור לחון אנשים שנשפטו למאסר עולם על בגידה, האם יהיה זה בניגוד לחוק? נדמה לי שדרך זאת יכולה לסמס טוצא לדברי. לדר על כך שהעונש איננו סופי.

אני מצטרף לאלה שדרשו הגדרה מדוייקת של "בגידה".

י. ספירא: מניעת חנינה - זהו דבר חמור מאוד. במקרה סמתברר כי נעשה לנאסם עוול, אין דרך אחרת לתקן את המעוות אלא על-ידי חנינה.

י. כסה: אני מציע שנקדים את הדיון בחוק הגנת המדינה לדיון בחוק זה.

ע. אהרן: לאור ההודעה שסמענו בישיבה הקודמת, כי למעשה לא צפוי כרגע ביצוע פסק-דין מוות במדינת ישראל - כלומר, שקבלת החוק או אי-קבלתו אינה מטבה ברגע זה - אין הענין כה דחוף.

י. ספירא: האם ההתחייבות שנתנה בסעתה על-ידי סר המספטים הקודם למועצת המדינה הזמנית ואח"כ לכנסת, לפיה לא יבוצע טום עונש מוות כל עוד הכנסת לא תחליט על כך, עודנה בתוקפה? אם כן, אתפון בהצעה לדחות את הדיון.

ח. כהן: בישיבה הקודמת חזרתי על הבטחת קודמי בענין זה.

בנוגע לדחיפות החוק הזה אני יכול רק לאמר כי החוק הזה הוגס לכנסת לקריאה ראשונה בפעם השניה בדיוק לפני סנה, ב-19 לנובמבר 1951. אנחנו סחכים סנה אחת להחזרת החוק לקריאה שניה וסליסית. אני מוכן לחכות לו עוד זמן מה, בעיקר טאחר שכפי שכבר אמרתי, פסקי-דין מוות - ויסנם פסקי-דין כאלה - לא יוצאו לפועל.

החוק לתיקון דיני עונשים (עבירות נגד המדינה) הוא החוק הנמצא בדיון במססלה זמן די רב, ואמרתי בוועדה, ודומני - גם בכנסת, כי אני עומד להגיש את החוק הזה לכנסת בזמן הקרוב ביותר. סלא באסמתי נתעכב הדיון במססלה, בטאלת עונשי מינימום, ודעת חברי המססלה היו מחולקות. אני סקווה כי לא יארך הזמן שנוכל להגיש את החוק לקריאה ראשונה. החוק הזה ארוך - 70 סעיפים בקירוב, והדיון בו יקח זמן רב. באותו חוק קבענו כמה וכמה עבירות של בגידה בסעת מלחמה - כלומר, בסעת קרבות טמס - ויצאנו מן ההנחה כי כשהחוק יהוא יתקבל, חוק ביטול עונש המוות יהיה כבר בתוקף. לכן ביטלנו באמתו חוק את סעיף 3 לחוק ביטול עונש מוות.

ר.ל.

ח. כהן: אין לי כל התנגדות שהועדה תחכה בדיון בחוק לביטול עונש המוות, עד שהחוק הדין בעבירות נגד המדינה יוסר בפניה. אני רק רוצה להוסיף ולאמר כי דעת הממשלה בקשר לאותה הצעת החוק היא כדעת חברי הכנסת כסה ובאדי, והיא כי בסעת סכנה כל הכרח לא יגונה, ואם כי אנחנו רואים בעונש המוות התגלמות הרע שיש לעקרו מן השורש, הרי סכנת מספט לינץ או המתה בסעת קרבות של אנשים שחטאו וסייעו לאויב, היא גרועה בהרבה מהטלת עונש מוות על-ידי בית-המספט ועל-ידי החוק. אין אנחנו חושבים, כחבר הכנסת כסה, כי העובדה שיש עונש מוות תרתיע בוגדים. נסיוננו הראה כי הדבר הזה אינו מספיע על בוגדים.

אומר פליט מספר על הריגול ועל ההבדל בין עבירות הריגול והבגידה. אם נתעלט לרגע מעבירות בסעת טלחמה מסט ונצטמצם לעבירות בגידה וריגול אפילו בסעת חירום, כי אז המצב הוא כזה שלפי החוק הקיים אין להטיל עונש מוות על ריגול. היו אצלנו אנשים, לצערנו, והיו לנו גם מספטים של אנשים כאלה, שהיו בעבירות שלנו ומכרו סודות רסטיים לארצות האויב תמורת כסף מלא. העמדנו אותם לדין על-פי פקודת הסודות הרסטיים, לפיה העונש הסאכסימאלי שיכלו לקבל - ואחד מהם קיבל - היה 14 שנה. גם את ין פקודת הסודות הרסטיים אנחנו מבטלים בחוק לתיקון דיני העונשין (עבירות נגד המדינה). לא כן הדבר בנוגע לבגידה. על בגידה אפשר לקבל עונש מוות. העיקרון החשוב ביותר הקובע כי העבירה היא בגידה הוא שאחד האלמנטים, או האלטנט החשוב ביותר הוא אסירת מלחמה על מדינת ישראל. את זאת אפשר לעשות בכמה אופנים. אפשר לעשות זאת על-ידי שכירת גדוד ופליטה ארצה תוך בסיון לכבוש אותה. מבחינה מספטית-טכנית אפשר לעשות זאת אפילו על-ידי כוונות מסוייטות: למשל, אם מישהו מוכיח את כוונתו לחטל את המדינה, על-ידי מעשה גלוי. ישנן עבירות הקטורות בכך: פיצוץ בנין הכנסת, הטכ"ל. דברים כגון אלה, אם הם מלווים אותה כוונה, גם הם בגידה.

אם הועדה תחליט לדחות את הדיון בחוק זה, עד שיובא החוק לתיקון דיני עונשין (עבירות נגד המדינה) כי אז אינני צריך להרבות בהערות בקשר להצעות הניסוח של חבר הכנסת ספירא.

י. הררי: אני מתנגד לדחייה המוצעת, מכמה נימוקים. הנימוק הראסון הוא כי אין זה נאה לכנסת שחוק יהיה מונח לפניה כמעט שנתיים וחצי (מהכנסת הראשונה), ביחוד בנוגע לענין מצפוני. יתכן כי הכנסת אינה יכולה ללדת את רצונה, ויפול נפל, אבל אינני מוכן לקבל את הפתרון: לדחות ולדחות.

לפי החוק הקיים אפשר להטיל עונש מוות במדינה, אלא שביטלו את האפשרות הזאת על-ידי הודעה של סר המספטטים בכנסת. אני יכול לצדד או להתנגד להודעה זו, אבל מהי הטיטה הזאת סר המספטטים, בניגוד לחוק, מודיע כי לא יבצעו עונש מסויים? סחר הוא יכול להודיע כי לא יבצע את כל העונשטים המוטלים על-ידי בתי-המספט. סר המספטטים לקח לעצמו את הפררוגטיבה של הנסיא, והודיע כי לא יאסר ביצוע פסקי-דין מוות.

אלה הרוצים לבטל את עונש המוות, אך מרגישים בנפטם כל דבר זה בלתי אפשרי הוא, פנתדןם את הבעיה על-ידי דחייה, ולאחר קביעת העיקרון של ביטול עונש המוות, מוצאים 101 מקרים בהם אי-אפשר לקיים את הביטול הזה. לדעתי הועדה אינה מסלאה את תפקידה, ולכן אני מתנגד לדחייה.

ז. ורהפטטיג: לא אלה הדורשים ביטול עונש המוות, הם המציעים הצעות לדחיית הדיון בחוק הזה. אבל אינני חוסס לכך שהחוק תלוי ועומד. מוטב שהחוק תלוי ועומד, מאשר האדם יהיה תלוי.

אני הייתי נזהר מאוד מלהציע חוקים שאינם מכורונים לסעתם אלא לסעות אחרות. אינני רואה את החיפזון הזה. ישנן הוראות-טעה. היה ספק אם אפשר להוציא הוראת-טעה כתקנה לסעה שתבוא, ואטרו: לאו, כי בכך מבטלים את הטושג "הוראת-טעה". מערכת חוקים כזאת צריכה להיות תמיד מוכנה במסרד המספטטים, לרגע של צורך.

ר.ל.

ועדת החוק, חוק ומספט
19.11.52
חוק ביטול עונש מוות.

ז. ורהפטיג:
לא רביט אאלנו פסקי-דין מוות. שמענו כי מסמך 13.
אין סכנה של ביצוע אף פסק-דין מוות אחד. ההיסוס
הוא בגלל הוראת השעה. לכן אני אומר: אל תצמידו את הדין לדיון על הוראת-
שעה. נדון בחוק לגופו של ענין.

מתוך כך אני מתנגד להצעת הדחייה. אני סבור כי אפשר
לדון בחוק עכשיו, ולקבלו.

ח. כהן:
אני רוצה להעמיד את חבר הכנסת ורהפטיג על טעות אחת;
חוק לתיקון דיני עונשין (עבירות נגדהסדינה) איננו
הוראת שעה או חוק לשעת חירום. הוא חוק קבוע, אלא שיש בו סעיפים מיוחדים
המגבילים את תחולתם לשעת מלחמה בלבד.

הנחלט: לדחות את הדיון בחוק עד שהחוק לתיקון דיני
עונשין (עבירות נגדהסדינה) יובא לוועדה.

היו"ר ס. אונא:
אני מבקש מסר המספטים להחיש את הכאת החוק לתיקון
דיני עונשין (עבירות נגדהסדינה).

הישיבה ננעלה בשעה 10.30.